

Familjerna visar vägen – utvärdering av Bokstart Gotland

Projektägare Regional biblioteksutveckling

Framtagen av Projektägare

Ärendenummer XXXX

Datum 2026-01-13

Version 2.0

Familjerna visar vägen – utvärdering av Bokstart Gotland

Innehåll

1. Inledning	2
1.1 Bakgrund	2
1.2 Syfte.....	3
1.3 Effektmål	3
1.4 Projektmål	3
1.5 Projekttid	3
2. Styrning och ledning.....	4
2.1 Projektägare.....	4
2.2 Projektledare.....	4
2.3 Projektstyrgrupp.....	4
2.4 Intressenter	4
2.5 Beslutspunkter	4
3. Beskrivning och avgränsning	4
3.1 Projektbeskrivning	4
3.3 Tidsplan	5
3.4 Kopplingar till andra projekt och avgränsningar.....	5
4. Ekonomi	5
4.1 Projektbudget.....	5
4.2 Finansiering.....	6
4.3 Kodsträng	6
5. Rapportering och resultatöverlämning	6
5.1 Återrapportering	6
5.2 Överlämning av resultat	6
6. Underskrift.....	6

1. Inledning

1.1 Bakgrund

2018 fick Region Gotland medel från Kulturrådet för att starta ett eget bokstartsprojekt. Detta föregicks av samtal inom Nätverket för små barns språkutveckling som samman kallats sedan 2016 av den regionala biblioteksverksamheten med deltagare från förskolan, öppna förskolan, barnhälsovården, folkbiblioteken, logopeder samt förskolläraryrket Uppsala universitet Campus Gotland. Med utvecklingsmedel testades och skapades insatser i de olika verksamheterna för att sprida kunskap om små barns språkutveckling och på olika sätt uppmuntra vårdnadshavare att tidigt läsa, prata, rimma, ramsa och sjunga med sina små barn. Projektet redovisades i rapporten Bokstart Gotland - samverkan för små barns språkutveckling (2021) och följdes också upp i forskningsrapporten Bokstartprojektet på Gotland - utmaningar och möjligheter med en lässatsning för barn 0-3 år (2021) av Annika Hillbom, Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier vid Uppsala universitet.

2021 var också året då Bokstart Gotland övergick till ordinarie permanent verksamhet. En överenskommelse skrevs mellan de tre samverkande verksamheterna: folkbiblioteken, barnhälsovården, förskolan och öppna förskolan. I överenskommelsen står att Bokstart står på tre ben, ett i varje förvaltning och att de tre parterna ansvarar för och genomför Bokstart tillsammans. Andra viktiga samarbetsparter i Bokstart är Familjehemsenheten och Logopedmottagningen. Under projekttiden var den regionala biblioteksverksamheten projektägare men efter att verksamheten permanentats övergick rollen till att samordna Bokstartssamverkan med en anställd samordnare.

Bokstart Gotland består nu både av breda generella insatser och riktade insatser. Målgruppen för hembesöken har breddats till alla föräldrar som får sitt första barn, familjehemsplacerade barn (0–5 år) och adopterade barn. Även de som får sitt första barn i Sverige erbjuds hembesök, en särskilt viktig grupp att nå med samtal om språkutveckling och högläsning enligt Barnhälsovården. Andelen förstagångsfamiljer som tackade ja till hembesök 2024 var 78 procent. Barnhälsovården fortsätter med minibokstart under deras ordinarie 8-månadersbesök med gåvobok och samtal om läsning och små barns språkutveckling. Allt fler förskolor på Gotland startar upp kapprumsbibliotek, öppna förskolan arbetar aktivt med familjecentrerade metoder för läsfrämjande och biblioteken fortsätter med sina bokstartshörnor och bebisstunder.

Bokstart Gotland utvecklas kontinuerligt för att ytterligare förbättra insatserna och nå fler. En kommunikationsplan har tagits fram av samordnaren både för intern kommunikation inom samverkan och extern kommunikation med vårdnadshavare och allmänheten. Ett Bokstartsråd har nyligen bildats med representanter från alla kommunala förskolor på Gotland för att genom delat lärande och inspiration ytterligare implementera Bokstart i förskolan. Vid hembesöken erbjuds alltid ytterligare en gåvobok på de största modersmåls språken på Gotland, eller på ett nationellt minoritetsspråk om behov finns i familjen.

Styrgruppen för bokstartssamarbetet (chefer för biblioteken på Gotland, biblioteksutveckling, barnhälsovården och förskolan) beslutade gemensamt (2024-08-23) att söka utvecklingsmedel från Kulturrådet för ett projekt som ska utveckla metoder för uppföljning och utvärdering av insatserna. 2024-11-19 blev vi beviljade 400 000 kr.

1.2 Syfte

Bokstart Gotland har bedrivit insatser under fem år. Vi följer upp statistik kring hembesöken och andra insatser årligen men vi vill fördjupa våra kunskaper kring vad i våra insatser som fungerar och vad vi kan förbättra för att nå fler gotlänningar. Vi vill skapa metoder för att följa upp och utvärdera våra bokstartsinsatser som sedan kan användas återkommande i verksamhetsutveckling i vår ordinarie verksamhet. Kanske kan även de metoder som tas fram i projektet vara intressanta för andra Bokstartsverksamheter runt om i landet som står inför att utvärdera sina insatser. Vi vill också få mer kunskap kring hur barnen uppfattar våra insatser, för att kunna anpassa våra hembesök mer i linje med barnperspektivet.

1.3 Effektmål

Fler familjer nås av Bokstartsinsatserna, fler familjer tackar ja till hembesök och fler hembesök genomförs hos de som tackat ja. Mäts årligen genom andel vårdnadshavare av alla vårdnadshavare (förstagångsföräldrar) som tackat ja till hembesök genom Bokstart, samt andel av dessa som fått hembesök. Ytterligare ett effektmål är att barnperspektivet förstärks i våra insatser.

1.4 Projektmål

Projektet är indelat i tre delar:

- Utveckla medskapande metoder för att undersöka bokstartsinsatserna gentemot vårdnadshavare som har erbjudits Bokstarts hembesök. Vi vill undersöka hur vårdnadshavarna uppfattar Bokstart Gotlands informationskedja från första kontakten med BG. I undersökningsgruppen ingår tre delgrupper:
 1. De som tackar ja och får hembesök.
 2. De som först tackar ja men sedan avböjer hembesök.
 3. De som tackar nej från början.Vi vill undersöka kommunikationsinsatserna gentemot dessa grupper för att få kunskap om vad som leder till att familjerna tackar ja, tackar nej eller avböjer. Med den kunskapen kan vi sedan förbättra och anpassa våra insatser så att vi lyckas nå fler familjer med våra hembesök.
- Utveckla medskapande metoder för att undersöka hembesökens upplägg gentemot vårdnadshavare. Vi vill undersöka hur vårdnadshavarna uppfattar hembesökets upplägg och om de har synpunkter på vad som kan förbättras eller göras annorlunda. Med den kunskapen kan vi sedan förbättra och anpassa våra insatser utifrån vårdnadshavarens perspektiv.
- Utveckla medskapande metoder för att undersöka bokstartinsatserna gentemot de små barnen som får hembesök. Detta i enlighet med barnkonventionen artikel 12. Vi vill få kunskap kring hur barnen upplever hembesökens upplägg. Med den kunskapen kan vi sedan förbättra och anpassa våra insatser utifrån barnens perspektiv.

1.5 Projektid

Projektstart: 2026-01-01

Projektet avslutas: 2026-10-31

2. Styrning och ledning

2.1 Projektägare

Regional biblioteksutveckling, enhetschef Cecilia Björkander.

2.2 Projektledare

Bokstartsamordnare Emelie Lundström, assisterad av Linda Jansdotter.

2.3 Projektstyrgrupp

Bokstartssamarbetets befintliga styrgrupp.

2.4 Intressenter

Internt för verksamheterna inom bokstartssamverkan. Regional utveckling och genomförande av regional utvecklingsstrategi och genomförandeprogrammet för social välfärd. Regionstyrelsen och regionfullmäktige. Vårdnadshavare och barn på Gotland. Bokstartsverksamheter runt om i Sverige. Statens kulturråd.

2.5 Beslutspunkter

Styrgruppen fattar ett antal centrala beslut under projektets gång.

- Godkänna projektdirektiv
- Godkänna slutrapport

3. Beskrivning och avgränsning

3.1 Projektbeskrivning

Utvecklingsprojektet består av tre delprocesser:

1. **Utveckla medskapande metoder för att undersöka Bokstart Gotlands informationskedja gentemot vårdnadshavare som har erbjudits Bokstart hembesök. Vi vill undersöka hur vårdnadshavarna uppfattar Bokstart Gotlands kommunikation från första kontakten med BG.**
Vi vill genom delaktighet och samtal med vårdnadshavarna förbättra kommunikationen och upplägget så att vårdnadshavare tackar ja till BG och att hembesöken blir av. Här är det viktigt att se till att vårdnadshavare med olika bakgrund kommer till tals, särskilt vårdnadshavare med annat modersmål än svenska, med dyslexi eller andra läsnedsättningar med flera. En del i denna undersökning är att också identifiera om det finns vissa grupper som inte nås av erbjudande om hembesök eller tackar nej till hembesök, och genom medskapande metoder anpassa t ex erbjudandet om hembesök och tilltalet i kommunikationsmaterialet så att dessa grupper får samma möjlighet/väljer att tacka ja. Projektledaren ska utbildas i medskapande metoder och sedan testa och skapa metoder för detta genom samtal med familjerna.
2. **Utveckla medskapande metoder för att undersöka hembesökens upplägg gentemot vårdnadshavare.** Vi vill undersöka hur vårdnadshavarna uppfattar själva hembesöket och om de har synpunkter på vad som kan göras annorlunda. Med den kunskapen kan vi sedan förbättra och anpassa våra insatser utifrån vårdnadshavarens perspektiv. Här är det viktigt att se till att vårdnadshavare med olika bakgrund kommer till tals, samt båda föräldrarna (i de fall det finns två

föräldrar). Vi vill ge familjerna trygghet att uttrycka olika perspektiv och syn på upplevelsen att få ett hembesök.

3. Utveckla medskapande metoder för att undersöka bokstartinsatserna gentemot de små barnen som får hembesök. Detta i enlighet med barnkonventionen artikel 12

Vi vill även utveckla metoder för att arbeta medskapande med de små barnen. Är det möjligt att utifrån Barnkonventionens artikel 12 låta de minsta barnens röster höras kring bokstartinsatserna? Det vi vill undersöka är hur barnen upplever hembesökens upplägg. Barn under ett år kanske inte kan uttrycka sin mening i ord, men vi vill prova att utveckla metoder för att t ex observera deras beteenden under hembesöken. Metoderna vill vi ta fram i samarbete med en uppdragsgivare kunnig inom området små barns delaktighet och barnkonventionen.

De som berörs av samtliga delprocesser är, utöver familjerna, de hembesökande bokstartarna. Även BVC är en del av informationskedjan och hembesöken. Utvärderingens resultat skulle kunna leda till förändringar i deras arbete, därför är det väsentligt att ta in deras synpunkter i projektet.

Projektagare är regional biblioteksutveckling, det vill säga enhetschefen och bokstartssamordnaren som också kommer att arbeta aktivt i projektet. Ytterligare en anställd inom Biblioteksutveckling kommer under våren att arbeta 18 procent med projektet. Styrgrupp för utvecklingsprojektet blir Bokstarts befintliga styrgrupp som består av chefer för de samverkande verksamheterna: barnhälsovården, folkbiblioteken och förskolan och som sammankallas av regional biblioteksutveckling. Bokstarts befintliga arbetsgrupp som består av personal i de samverkande verksamheterna, samt personal från familjehemsenheten och logopedmottagningen blir också aktiva i projektarbetet som referensgrupp.

3.3 Tidsplan

- Förarbete, inläsning av metoder, planering av genomförande januari-mars
- Genomförande av undersökningarna april-augusti
- Rapportskrivning, genomförande av slutseminarium september-oktober.

3.4 Kopplingar till andra projekt och avgränsningar

Regional utvecklingsstrategi och genomförandeprogrammet för social välfärd.

4. Ekonomi

4.1 Projektbudget

Budgetpost	(kr)
Löner projektledare	300 000
Löner assisterande projektledare	(utanför projektmedlen)
Löner projektadministration (t.ex. ekonomi, övrig adm.)	(utanför projektmedlen)
OH-kostnader (t.ex. ledning, hyror, arbetsredskap)	(utanför projektmedlen)
Resor, milersättning	10 000
Material, fika med mera	10 000
Konsultinsatser	50 000

Övriga kostnader, slutseminarium, layout rapport pdf	30 000
Summa	400 000 kr

4.2 Finansiering

Projektet finansieras till största delen av ansökt projektmedel från Kulturrådet utvecklingsstöd för Bokstart. Egna insatser (Regional biblioteksutveckling) blir lokalkostnader, OH, samt assisterande projektledare.

4.3 Kodsträng

Ansvar	Organisation	Konto	Verksamhet	Aktivitet
ZZ1638	9000960		351	

Objekt	Projekt	Komponent		
	Skapas			

5. Rapportering och resultatöverlämning

5.1 Återrapportering

Redovisning samt projektrapport till Kulturrådet vid projektets slut. Slutseminarium för alla samverkande verksamheter inom Bokstartsamverkan. Informationsärende till regionstyrelsen.

5.2 Överlämning av resultat

Redovisning samt projektrapport till Kulturrådet vid projektets slut, samt informationsärende i regionstyrelsen vid tillfälle. Spridning av projektrapport nationellt.

6. Underskrift

Direktivet ska skrivas under av projektägaren.

Datum, namn, befattning